

– М. : Изд. Эксмо, 2006. – 192 с.

8. *Side R., Wellman G. Grammar and Vocabulary.* – Pearson Education Limited, 2002. – 288 p.

Зайцева М. Специфика украинского перевода в сфере профессиональной коммуникации (на материале английского юридического дискурса).

Статья посвящена особенностям перевода языковых единиц в англоязычных контрактах на украинский язык. Для исследования были выбраны тексты контрактов банковского счета и купли-продажи.

Ключевые слова: юридический дискурс, контракт банковского счета, контракт купли-продажи, лексическая единица, модальность, синонимический ряд, пассивные конструкции, языковой уровень.

Zaitseva M. The specificity of the Ukrainian translation in the sphere of professional communication (on the basis of the texts of the English legal discourse).

The article is devoted to the peculiarities of translation of the language means in the texts of the English legal discourse into the Ukrainian language. In order to research this phenomenon the author has selected the texts of the contracts of the Bank account and sales contracts.

Keywords: legal discourse, the contract of Bank account, the sales contract, lexical unit, modality, synonyms, passive constructions, language level.

Зернецький П. В., Бражник Н. В.

Національний університет “Києво-Могилянська академія”

КОНСТРУКТИВНИЙ ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ ПРОСТИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛОМОВНИХ І УКРАЇНОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-БЛОГАХ

Стаття досліджує кількісний розподіл ядерних типів речення в інтернет-блогах, що написані англійською та українською мовами, а для того робить огляд існуючих конструктивних типологій і вперше застосовує їх до україномовного дискурсу, а також у зіставному аспекті конструктивного дослідження англійської та української мов. Пропонуються спостереження щодо відмінностей між цими мовами, що впливають безпосередньо на структуру ядра речення.

Ключові слова: конструктивно-зіставний аналіз, ядерні речення, база ядра, інтернет-блоги.

Постановка проблеми. Зіставні дослідження матеріалу англомовних і україномовних блогів у руслі конструктивного аналізу виявили недостатню розробленість спільної для обох мов основи порівняння; причина полягає в тому, що західні і вітчизняні фахівці у своїх роботах приділяли увагу різним аспектам аналізу компонентів дискурсу. Зокрема, однією з суттєвих характеристик таких компонентів, як і дискурсу в цілому, є приналежність речень до певних ядерних типів – “мінімальних конструкцій речень” [1, с. 629], з яких шляхом трансформацій чи розширення неядерними елементами утворюється все розмаїття речень тої чи іншої мови. У кожній мови своя “ядерність”, дослідження якої є інформативним напрямком роботи

мовознавців. Виконання цієї *задачі* сприяє кращому розумінню структурних особливостей дискурсу даної мови.

Історія дослідження проблеми. Ядерній структурі англomовного дискурсу присвячені ґрунтовні дослідження, зокрема, З. Херріса, П. Робертса, Н. Стейджберга та ін. [1; 2; 3; 4]. Серед вітчизняних авторів питання ядерних типів речень розробляв Г. Г. Почепцов, але також стосовно англійської мови [5, с. 74-113]. Однак, наскільки нам відомо, щодо україномовного дискурсу такої роботи проведено не було, як не було і зіставлення ядерних структур англійської та української мов. Функціональна відповідність різних граматичних структур даних мов досліджувалась фахівцями з перекладознавства [6; 7].

Мета нашого порівняльного аналізу полягає у визначенні і порівнянні кількісних характеристик вжитку тих чи інших ядерних типів простих речень в англomовних і україномовних інтернет-блогах. Вперше проводиться спроба саме конструктивно-зіставного аналізу, коли не тільки аналізується конструктивна структура речення, але й порівнюються аналогічні конструктивні синтаксичні структури різних мов.

Проте, у зв'язку з відсутністю типологій ядерних речень української мови, виникло проміжне **завдання** – застосувати існуючі типології ядерних речень до україномовного матеріалу. Очевидно, що подібні типології не можна переносити з мову в мову автоматично. Знадобиться ще багато праці фахівців з української мови; однак завдяки даному дослідженню були зроблені спостереження про специфіку “ядерності” україномовного дискурсу, які можуть бути включені до подальших розробок з типології ядерних речень в українській мові.

В основу порівняння була покладена класифікація одного з засновників трансформаційно-генеративної граматики З. Херріса [1]. В його розумінні, ядерні структури – це “мінімальні конструкції речень” [1, с. 629], які не можуть бути отримані шляхом трансформації або комбінації будь-яких інших речень. Херріс виділяє 7 основних типів таких речень:

$N v V$

$N v V N$

$N v V P N$

$N is N$

$N is A$

$N is P N$

$N is D,$

де N – іменник, V – дієслово, v – афікс часу дієслова або допоміжне дієслово, P – прийменник, A – прикметник, D – прислівник.

Застосування дуже деталізованої класифікації Г. Г. Почепцова (39 ядерних типів речення порівняно з п'ятьма у З. Херріса) показало, що абсолютна більшість уживаних речень підпадають під різновиди речень за класифікацією З. Херріса. Г. Г. Почепцов заперечує те, що пасивні речення є трансформами відповідних активних ядерних структур, а також вносить

багато додаткових параметрів класифікації (одно- чи багатооб'єктність дієслова, семантична сутність об'єктної спрямованості – адресатна, просторова, часова тощо). Він також вводить поняття *бази ядра* – “необхідного структурного мінімуму” [5, с. 111] ядерної структури. Вже з самого визначення автора видно, що ця одиниця, власне, співставна з ядерною структурою за З. Херрісом. Отже, ми дотримувалися останньої.

Інверсія ядерних компонентів речення в українській мові не є суттєвою для конструктивного співставлення речень, оскільки має комунікативно-функціональну природу (тема-рематичний розподіл, стилістичні особливості тощо).

Матеріал дослідження був отриманий шляхом суцільної вибірки простих речень з англійських і українських інтернет-блогів у кількості 500 зразків кожною мовою. Далі наданий огляд кожного типу ядерних речень – наведені приклади з англійських і українських блогів, зроблені зіставні спостереження та вказана відсоткова частка речень даного типу серед досліджених зразків.

1. *N v V*

Rain falls.

And important things begin to grow. (<http://rachelheldevans.com/scattered-thoughts-industry-2>)

My confidence plummeted. (<http://michaelhyatt.com/strong-minded.html>)

І мама вірила.

Вже вечоріло.

<http://bilo4ka.wordpress.com/2012/09/12/%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B3%D1%96-%D0%BA%D0%BE%D1%81%D0%B8-%E2%9C%9130%E2%9C%91/>

Сьогодні зранку поснідали і поїхали. (<http://lana-svitankova.livejournal.com/541863.html>)

Цей тип широко розповсюджений як в англійських (12% випадків), так і в українських (18% випадків) блогах. Проте стає очевидною суттєва структурна розбіжність між конструкціями англійської мови типу “It is V+ing” і різними типами односкладних речень в українській мові. Очевидно, що функціональним відповідником безособового речення, що описує явище природи, наприклад: *Вже вечоріло*, в англійській мові буде речення саме типу *N v V* [6, с. 214-218]. Подібним чином, означено-особове речення, таке як: *Сьогодні зранку поснідали*, в англійській передаватиметься двоскладним *We had breakfast this morning* (еліптичне опущення підмету також можливе в англійській мові, але трапляється значно рідше, здебільшого в розмовному мовленні або для досягнення стилістичного ефекту, з зрозумілої причини – значно помітнішої афіксації англійського дієслова, яка б уможливила визначення агента дії).

Отже, семантична і функціональна подібність дозволяє віднести до першого ядерного типу односкладні речення української мови, де присудок

виражений дієсловом ненаправленої дії, а підмет відсутній чи опущений. Такий структурний різновид ми позначили як $(N) v V$.

2. $N v V N$

I love living here. (<http://www.bean-sprouts.blogspot.com/2010/09/skein-of-geese.html>)

Soon, the bread's aroma began to fill the room.

We all have those memories tucked deep inside of us.
(<http://storylineblog.com/2012/09/19/bread-crumbs>)

Правляча партія, здається, втратила популярність.
(<http://kerbasi.livejournal.com/154567.html>)

Протягом останніх тижнів я аналізував списки кандидатів.
(<http://blogs.pravda.com.ua/authors/leschenko/5057483a3a2b8>)

Продовжуємо робити приємні відкриття у галузі українського броварства. (<http://lana-svitankova.livejournal.com/571022.html>)

До цього і наступного типу також стосується зауваження про структурний різновид, властивий україномовному дискурсу, – односкладні речення, в даному разі з дієсловами об'єктної направленості $(N) v V N$.

Іншою суттєвою відмінністю для даної ядерної структури, яка, хоч і виходить за межі ядра, проте впливає на статус речення в цілому, є способи ускладнення додатку в англійській та українській мовах. Якщо в англійській мові найпоширенішим таким способом (судячи з наших прикладів) виступають дієприкметники і дієприкметникові звороти (*participial constructions*), в українській мові таке розширення відбувається за рахунок підрядних додаткових речень [7, с. 269; 8, с. 202]. Вищезгаданому прикладу *We all have those memories tucked deep inside of us* в українській мові відповідало б складнопідрядне речення (*У всіх є спогади, що сховані глибоко всередині*), що вивело б його за рамки даного дослідження. Цим пояснюється вища частотність даного типу серед зразків з англійських блогів.

Попри цю особливість, даний ядерний тип є найбільш розповсюдженим в обох мовах і складає 52% випадків серед фрагментів англійських блогів і 47% випадків – серед україномовних.

3. $N v V P N$

Success builds upon itself. (<http://michaelhyatt.com/strong-minded.html>)

Carl came up with a moving song. (http://www.huffingtonpost.com/michael-sigman/andy-where-do-i-begin_b_1916421.html)

Напевно, ви чули про події у Грузії.

Роги феодалізму все одно вилазять з-під європейського вбрання.
(<http://kerbasi.livejournal.com/154567.html>)

Наявні зразки речень цього ядерного типу досить подібні з структурної точки зору і складають 22% в англійських блогах і 20% в україномовних блогах.

4. $N is N$; $N is P N$; $N is A$

Ці групи ядерних речень небагаточисельні при окремому розгляді і були угруповані разом на основі того, що містять складений іменний присудок.

This would be a good time for him to feel sorry for me. (<http://fiveintow.com/2012/09/18/the-one-thing>)

I'm not confident about everything I do. (<http://www.chrisbrogan.com/selfconfidencecourse>)

Мені його музика здалася занадто примітивною. <http://boogie.tumblr.com/post/28090439838>

Підводний човен – музей. (<http://lana-svitankova.livejournal.com/573779.html>)

Особливістю, притаманною українській мові, виступає те, що дієслово-зв'язка “бути” часто буває відсутнє (як в останньому прикладі). У відсотковому співвідношенні, зразки даної групи склали 12% у англомовних блогах і 11% в україномовних.

5. *N is D*

It's definitely been too long. (<http://fiveintow.com/2012/10/02/odor-and-other-potent-stuff>)

Але державна дача виявилася дорожче... (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/leschenko/503e52ef3c9c2>)

Тим не мени, це дуже красиво. (<http://lana-svitankova.livejournal.com/572172.html>)

В англійській мові, більшість речень цього типу включає дієслово-зв'язку і прислівниковий зворот (*adverbial modifier*) – обставину місця, часу тощо; таких речень небагато (2% наших зразків). В українській мові, під цей тип підпадає також група речень з однослівною призв'язковою частиною – прислівником (в англомовних функціональних відповідниках використовується *прикметник*). Тому в українській ця група дещо чисельніша – 4% досліджених зразків.

Таблиця 1

Ядерні типи речень в англомовних та україномовних блогах

Тип ядерної структури, за З. Херрісом	Структурні варіанти, що спостерігалися в українській мові	% серед досліджених зразків з англомовних блогів	% серед досліджених зразків з україномовних блогів
<i>N v V</i>	<i>N v V</i> <i>(N) v V</i>	12%	18%
<i>N v V N</i>	<i>N v V N</i> <i>(N) v V N</i>	52%	47%
<i>N v V P N</i>	<i>N v V P N</i> <i>(N) v V P N</i>	22%	20%
<i>N is N; N is P N;</i> <i>N is A</i>	<i>N is N; N is P N; N is A</i> <i>N (is) N; N (is) P N;</i> <i>N (is) A</i>	12%	11%
<i>N is D</i>	<i>N is D</i> <i>N (is) D</i>	2%	4%

Висновки

Таким чином встановлено, що найуживанішим ядерним типом простих речень у англomовному і українomовному дискурсі інтернет-блогів є речення другого типу $N \nu V N$, де присудком виступає перехідне дієслово. В українській мові також спостерігається різновид цього типу з односкладною побудовою речення $(N) \nu V N$. Хоча розподіл речень між ядерними типами в українomовних і англomовних блогах в цілому є подібним, деякі відмінності в кількісних показниках переважно зумовлені використанням різних мовних засобів для ускладнення різних структурних компонентів ядерного речення.

Результати дослідження можуть бути використані принаймні в двох подальших напрямках: для розробки типології ядерних речень в українській мові і для вивчення структурних особливостей інтернет-дискурсу, зокрема, мови блогів, в англійському та українському мовному просторі.

Л і т е р а т у р а :

1. Хэррис З. С. Совместная встречаемость и трансформация в языковой структуре // Новое в лингвистике. – М. : Издательство иностранной литературы, 1962. – Вып. 2. – С. 528-636.
2. Roberts P. English Sentences. – New York etc. : Harcourt, Brace and World, 1962. – 294 p.
3. Stageberg N., Oaks D. An Introductory English Grammar. – New York etc. : Harcourt College Publishers, 1999. – 481 p.
4. Quirk R., Greenbaum S., Leech G., Svartvik J. A Comprehensive Grammar of the English Language. – London and New York: Longman, 1985. – 1779 p.
5. Поченцов Г. Г. Конструктивный анализ структуры предложения. – К. : Вища школа, 1971. – 192 с.
6. Карабан В. І., Мейс Дж. Теорія і практика перекладу з української на англійську мову. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 608 с.
7. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 448 с.
8. Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Частина II. Синтаксис. – К. : Радянська школа, 1961. – 287 с.

Зернецький П. В., Бражник Н. В. Конструктивный сравнительный анализ простых предложений в англоязычных и украиноязычных интернет-блогах.

Статья исследует количественное распределение ядерных типов предложения в интернет-блогах, написанных на английском и украинском языках, а для этого делает обзор существующих конструктивных типологий и впервые применяет их к украинскому дискурсу, а также в сопоставительном аспекте исследования английского и украинского языков. Предлагаются наблюдения относительно отличий между этими языками, влияющими непосредственно на структуру ядра предложения.

Ключевые слова: конструктивно-сопоставительный анализ, ядерные предложения, база ядра, интернет-блоги.

Zernetsky P. V., Brazhnyk N. V. Constructive comparative analysis of simple sentences in the English language and Ukrainian language weblogs.

The article researches the quantitative distribution of kernel sentence types in weblogs written in English and Ukrainian; for that purpose, it reviews the existing constructive

typologies and makes the first attempt to apply them to the Ukrainian discourse, as well as in the comparative aspect of the constructive studies of English and Ukrainian. Observations are made regarding the differences between these two languages that influence the use of the kernel structures.

Keywords: *constructive analysis, comparative analysis, kernel sentences, basis of kernel, weblogs.*

Луценко А. А.
Национальный педагогический университет
имени М. П. Драгоманова

РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ КОНЦЕПТА “СОВЕСТЬ” В РУССКОМ И АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКОВОМ СОЗНАНИИ

Статья посвящена анализу концептов, обозначающих совесть, в русском и оказывается чем-то внешним по отношению к душе и телу человека. В английском языковом сознании – это более рациональное чувство, которым можно управлять. Рассмотрены яркие примеры.

Ключевые слова: *концепт, совесть, языковое сознание.*

Концепт – понятие, широко используемое в современной лингвистике. Концепт признается основной единицей ментальности, которая определяется как “миросозерцание в категориях и формах родного языка, в процессе познания соединяющее в себе интеллектуальные, духовные и волевые качества национального характера в типичных его проявлениях” [7, с. 15].

В том или ином понимании концепт встречается в трудах таких лингвистов как С. А. Аскольдов, А. Вежицкая, С. Г. Воркачев, В. В. Колесов, В. В. Красных, Д. С. Лихачев, З. Д. Попова, Ю. С. Степанов, И. А. Стернин и многие другие.

Все различия языков и культур определяются при их сравнении. Следует отметить, что на уровне языковой картины мира эти различия незаметны, а слова разных языков ошибочно кажутся эквивалентными. Все эти особенности выявляются только при сравнительном изучении двух и более языков и, соответственно, культур. Попробуем доказать это на примере концепта “совесть”, который рассмотрим в двух языках – русском и английском.

Обратимся к “Толковому словарю” Владимира Ивановича Даля, который определяет совесть как: “Нравственное сознание, нравственное чутье или чувство в человеке; внутреннее сознание добра и зла; тайник души, в котором отзывается одобрение или осуждение каждого поступка; способность распознавать качество поступка; чувство, побуждающее к истине и добру, отвращающее ото лжи и зла; невольная любовь к добру и к истине; прирожденная правда, в различной степени развития. Робка совесть,